

Kommittémotion

Motion till riksdagen 2015/16:3317

av Beatrice Ask m.fl. (M, C, L, KD)

med anledning av prop. 2015/16:81 Åtgärder mot missbruk av svenska pass

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att motsvarande regeländringar som för svenska pass även ska gälla främlingspass och provisoriska pass och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att motsvarande regeländringar som för svenska pass även ska gälla resedokument avsedda för den som är flykting enligt 1951 års Genèvekonvention eller statslös enligt 1954 års New York-konvention och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av regelverket för att motverka missbruk av uppehållstillståndskort (UT-kort) och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

De lagförslag som nu är aktuella avser åtgärder för att minska risken för missbruk av svenska pass. Vi konstaterar att regeringens förslag i huvudsak överensstämmer med vad Alliansen tidigare föreslagit och tillstyrker därför aktuellt lagförslag från regeringen. Det är dock rimligt att den ökade restriktionen tillämpas på motsvarande sätt för alla som är bosatta i Sverige oavsett vilken typ av dokument som används vid gränspassager. Det är en av de anledningar vi har för att de nu föreslagna ändringarna för pass även ska gälla de resehandlingar som utfärdas av Migrationsverket. Några sådana förslag finns inte i regeringens proposition.

Propositionen behandlar inte samtliga pass

Det finns i svensk rätt möjlighet att utfärda flera typer av resehandlingar och andra viktiga dokument. Den som saknar möjlighet att skaffa ett giltigt svenskt pass kan ansöka om främlingspass, provisoriskt främlingspass eller resedokument hos Migrationsverket. Främlingspass är en resehandling för den som saknar pass och inte heller har möjlighet att skaffa ett pass. Resedokument är en resehandling särskilt för den som är flykting enligt 1951 års Genèvekonvention eller statslös enligt 1954 års New Yorkkonvention. Migrationsverket utfärdar även UT-kort (uppehållstillståndskort) som är ett bevis på att man har tillstånd att vara i Sverige. Ett UT-kort är ingen rese- eller id-handling. En person kan därför inte använda sig av endast UT-kortet för en resa. En person som innehar kortet kan däremot resa med detta tillsammans med en resehandling utfärdad av Migrationsverket eller med sitt hemlandspass. I praktiken innebär det att UT-kortet fungerar som ett visum som ger tillträde till Schengenområdet.

Missbruket av pass

Den illegala användningen av svenska pass är ett problem som har uppmärksammats av polisen, EU:s gränsbyrå Frontex och svenska utlandsmyndigheter. Vi konstaterar dock att även främlingspass och resedokument kan användas för att resa in i och ut ur landet. Även dessa dokument kan missbrukas, vara föremål för handel mellan kriminella grupperingar som bedriver människosmuggling eller utnyttjas i andra illegala syften.

Alliansregeringen tillsatte år 2014 en utredning som fick i uppdrag att överväga åtgärder för att motverka missbruk av svenska pass. I uppdraget ingick även att vid behov överväga åtgärder som avser andra resehandlingar än pass, t.ex. främlingspass. Uppdraget redovisades till regeringen i mars 2015. Utredningen visar att det finns nätverk som handlar med svenska pass i syfte att användas vid människosmuggling. Sannolikt förekommer det också att svenska medborgare lämnar eller lånar ut sina pass med eller utan ersättning till andra personer för att dessa ska kunna resa med passet till Europa och Sverige genom lookalike-användning. Detta innebär en stor säkerhetsrisk i och med att personer med kopplingar till organiserad brottslighet och terroristorganisationer kan resa anonymt och kringgå reseförbud genom att använda andra pass än sina egna.

Främlingspass och resedokument

Att det förekommer missbruk även av främlingspass och resedokument är enligt Alliansen klarlagt. Stöd för detta föreligger såväl i den utredning som föregått nu aktuella lagförslag, Ds 2015:12 ”Missbruk av svenska pass – omfattning och

åtgärdsförslag”, som i remissvar över utredningen från Migrationsverket och Generalkonsulatet i Istanbul. Migrationsverket påpekar även att mycket talar för att det är ett högt mörkertal när det gäller missbruk av resehandlingar. Därtill förekommer det också missbruk av UT-kort enligt uppgifter från polisens nationella operativa avdelning.

I Ds 2015:12 ”Missbruk av svenska pass – omfattning och åtgärdsförslag” läggs dock inga förslag som träffar missbruk av främlingspass och resedokument. Detta motiveras bland annat med att det inte har framkommit något som tyder på att dessa handlingar missbrukas i samma omfattning som det svenska passet.

Även om det enligt utredningen inte finns lika stor tillgång till främlingspass och resedokument att missbruka som svenska pass är det ändå tiotusentals resehandlingar som Migrationsverket årligen utfärdar. Totalt handlar det om 87 000 utfärdade främlingspass och resedokument under de senaste tre åren. Med tanke på hur stort antal asylsökande som har sökt sig till Sverige under de senaste två åren (240 000 personer) kommer dessutom antalet utfärdade resehandlingar av Migrationsverket med stor sannolikhet att öka dramatiskt. Detta i sig ger anledning att se till att eventuellt missbruk motverkas så långt möjligt.

Migrationsverket, som rimligen är den myndighet eller en av de myndigheter som har bäst kunskap på området, anser i sitt remissvar att främlingspass och resedokument riskerar att missbrukas åtminstone i samma grad som svenska pass. Detta är en högst oroväckande uppgift, som regeringen borde ha tagit på allvar.

Att förebygga problem

Till följd av det kraftigt ökande antalet asylsökande till EU har tillfälliga gränskontroller införts i flera länder, däribland Sverige. Sverige har också för närvarande id-kontroller på tåg och bussar på väg in i landet över Öresundsbron. Det är inte osannolikt att det också framöver kommer vara vanligare med olika former av kontroller mellan länder i Europa jämfört med hur det har varit tidigare under 2000-talet. Det i sin tur ökar drivkrafterna för att använda resehandlingar i illegala syften och gör det i sin tur än viktigare med effektiva åtgärder för att motverka detta. Till saken hör också att risken för missbruk av andra handlingar ökar om åtgärder införs för att minska risken av missbruk av pass. I sammanhanget kan konstateras att arbetet med Ds 2015:12 ”Missbruk av svenska pass – omfattning och åtgärdsförslag” i huvudsak ägde rum under 2014. I det läge som är nu är det sannolikt att antalet utfärdade främlingspass och resedokument kommer att öka. Det kombinerat med att det kan bli vanligare med

gränskontroller gör att utredningen sannolikt hade fördjupat sig mer på området för missbruk rörande främlingspass och resedokument och också lagt fram konkreta förslag på området.

Detta sammantaget gör att Alliansen anser att motsvarande ändringar i reglerna som föreslås för svenska pass även ska gälla främlingspass och resedokument. Därtill anser Alliansen att regelverket bör ses över för att motverka missbruk av UT-kort.

Beatrice Ask (M)

Johan Hedin (C)

Roger Haddad (L)

Andreas Carlson (KD)